

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Д.е.н., проф. Лоханова Н.О. _____

(підпис)

“ ____ ” травня 2019 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 6.03050901 Облік і аудит
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою Облік і аудит
(назва освітньої програми)

на тему: **«Облік та аудит розрахунків з оплати праці на прикладі
ТОВ «ЕНЕРГОПРОФІ»**

Виконавець:

студентка обліково-економічного факультету

Гонгало Олександра Олегівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шевчук Ніна Сергіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	6
1.1. Економічна сутність, форми та види оплати праці.....	6
1.2. Нормативно-правове регулювання оплати праці та її обліку.....	17
1.3. Відрахування на обов'язкове страхування та утримання при розрахунку заробітної плати.....	22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ТОВ «ЕНЕРГОПРОФІ» ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ	30
2.1. Загальна характеристика та економічний аналіз діяльності підприємства.....	30
2.2. Облік розрахунків підприємства з оплати праці та відрахувань на обов'язкове страхування.....	41
2.3. Напрями удосконалення діючої системи обліку оплати праці та відрахувань на обов'язкове страхування.....	50
РОЗДІЛ 3. АУДИТ Й АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	57
3.1. Задачі та джерела аудиту розрахунків з оплати праці	57
3.2. Методика проведення аудиту розрахунків з оплати праці.....	64
3.3. Аналіз розрахунків з оплати праці	74
ВИСНОВКИ	79
Список використаних джерел	82
Додатки	87

ВСТУП

Розвиток суспільно-економічних відносин між працівниками та роботодавцями супроводжується виплатами працівникам. Облік розрахунків за виплатами працівникам є важливою та складною ділянкою обліку, адже в мінливих умовах функціонування сучасних підприємств суб'єкти господарювання постійно стикаються з проблемами обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам. Їх вирішення вимагає ретельного дослідження та постійного вдосконалення нормативного-правового регулювання обліку та оподаткування розрахунків з персоналом.

Питання обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам цікавили вчених всіх часів, особливий теоретичний та методологічний вклад зробили наступні науковці: В.Ф. Андрієнко, А.В. Базилюк, К.В. Безверхий, Д.П. Богиня, Ф.Ф. Бутинець, А.С. Гальчинський, З.В. Задорожний, О.Ф. Златопольський, Г.П. Журавель, М.Б. Ільченко, А.А. Калина, М.І. Карлін, В.С. Лень, Т.Г. Мельник, О.П. Савицька, А.М. Соколовська, Н.М. Ткаченко та інші.

Актуальність теми. Винагорода за працю є основним стимулом працівників, які здійснюють процес виробництва та виробляють матеріальні блага. Витрати на оплату праці як складова собівартості безпосередньо впливають на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, однак їх збільшення за нормальної організації виробничого процесу є наслідком підвищення рівня продуктивності праці, якісних характеристик продукту, що виробляється, та доходу.

Реформа бухгалтерського обліку вплинула на облік розрахунків з оплати праці не лише в частині зміни рахунків, що беруть участь у відображенні операцій розрахунків з оплати праці. Суттєві зміни методології бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці пов'язані з новим підходом до класифікації витрат підприємства, а також вимагають реформування й удосконалення організації і методології обліку, аудиту й аналізу, що обумовило вибір теми дослідження та дозволить надати деякі практичні рекомендації щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку й аудиту розрахунків з оплати праці, шляхом змін у

аналітичному та синтетичному обліках, порядку проведенні внутрішнього аудиту на підприємстві, оформленні первинної документації.

Мета випускної роботи полягає в теоретичному та практичному вивченні ведення обліку і аудиту розрахунків з оплати праці та розробці на його основі рекомендацій і пропозицій досліджуваному підприємству, що забезпечить його ефективне функціонування у сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **задачі**:

- визначення сутності заробітної плати у відповідності до нормативної та економічної літератури;
- вивчення нормативно-правового забезпечення обліку і внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці;
- ознайомлення з системами обліку та контролю оплати праці на досліджуваному підприємстві;
- визначення ступеня забезпеченості трудовими ресурсами та продуктивності їх праці;
- надання пропозицій щодо удосконалення організації та методики ведення обліку та внутрішнього аудиту оплати праці на досліджуваному підприємстві.

Суб'єкт дослідження – товариство з обмеженою відповідальністю «Енергопрофі» є підприємством, що надає послуги з ремонту й технічного обслуговування систем теплопостачання та газопостачання.

Об'єктом дослідження виступає діюча система обліку, аудиту і аналізу економічної діяльності ТОВ «Енергопрофі», що надають послуги та виконують роботи для приватних, державних та комунальних підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних питань щодо обліку, аудиту й аналізу розрахунків з оплати праці на досліджуваному підприємстві з метою покращення системи управління підприємством в цілому.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у випускній роботі використовувалися як загальнонаукові, так й специфічні методи пізнання, зокрема це наукова абстракція, індукція та дедукція, аналіз й синтез, порівняння, вибіркоче обстеження і групування, експертна оцінка та контрольні питання,

статистичні методи, методу комплексного підходу тощо, що зумовлено методологічною основою дослідження - системним підходом до розкриття економічної сутності виробничих запасів.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти з питань оподаткування, обліку, аудиту й звітності, наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних вчених у сфері бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку, економічного аналізу й контролю, а також дані поточного обліку і звітності ТОВ «Енергопрофі».

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 тези: Мотиваційна роль оплати праці: сучасний погляд. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: тези доповідей V Міжнародної студентської науково-практичної конференції, 18 квітня 2019 року, м. Одеса. 2019. С. 42-45.*

Незважаючи на те, що в економічній літературі було висвітлено велику кількість питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та аудиту, сучасні економічні перетворення зумовлюють необхідність подальшого дослідження практичних і методичних засад організації обліку розрахунків з оплати праці. Дослідження, проведені в процесі написання даної роботи, покликані розширити та доповнити відомості про сутність заробітної плати, про методику їх обліку та контролю на підприємстві.

У звітному році в порівнянні з попереднім було досягнуто зростання виробітки по усім показникам, що її характеризують. Найбільший приріст був досягнут по показнику середньорічна виробітка одного працюючого, який склав 816494, 55 грн. Це відбулося у зв'язку зі збільшенням числа відпрацьованих днів одним робітником на 23,6 дня та зменшенням чисельності працівників. Загалом динаміка продуктивності праці позитивна.

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що на ТОВ «Енергопрофі» відсутня дієва система контролю, тому нами було запропоновано введення посади внутрішнього аудиту та методичку перевірку з оплати праці й оформлення її результатів. Аналіз оплати праці показав, що підприємство є незабезпеченим трудовим ресурсами, проте продуктивність праці достатньо висока.

ВИСНОВКИ

Заробітна плата – це одна з найважливіших соціально-економічних категорій, яка зачіпає інтереси усіх верств населення та економіки в цілому: робітників – в частині оплати за їх працю та створення таким чином умов для належного існування, бізнесу - в частині нарахування витрат з оплати праці, які включають заробітну плату та податки, які на неї нараховуються. Тому постає необхідність всебічного її вивчення, задля підвищення її ролі в житті кожного особливо в умовах не стабільного економічного становища.

У даній випускній роботі здійснено теоретичне узагальнення та внесено практичні рекомендації з удосконалення методички обліку, аудиту та аналізу розрахунків з оплати праці на досліджуваному підприємстві. Отримані результати свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

1. В економічній літературі існує велика різноманітність думок стосовно сутності поняття «заробітна плата». Ми вважаємо, що найбільш точним є визначення, що заробітна плата - це економічна категорія, яка відображає частину вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці.

2. Розглянуто найпоширенішу у світі систему оплати праці - грейдингову. Вона сприяє створенню зрозумілої методики формування винагороди. Перевага грейдингової системи для робітників – її прозорість. Працівник розуміє, що і як він має робити та протягом якого часу, щоб отримати підвищення заробітної плати.

3. Проаналізувавши організацію та облік оплати праці на досліджуваному підприємстві було встановлено, що він потребує удосконалення. Нами запропоновано наступне:

- для приведення у відповідність законодавчим нормам організації праці розробити Правила внутрішнього трудового розпорядку;

- для заохочення працівників розробити систему преміювання за результатами року, завдяки якій працівник отримує додатковий стимул до якісної праці, а роботодавець – якісну та продуктивну працю своїх підлеглих;

- створення резерву відпусток, що забезпечить більш рівномірне включення до собівартості наданих послуг та виконаних робіт витрат на оплату відпусток та зменшить грошове навантаження на підприємство при виплаті відпусток;

- приведення робочого Плану рахунків до законодавчих норм – додавання субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами», що забезпечить інформацією для аналізу виплат, які не включаються до фонду основної заробітної плати, надасть змогу контролювати своєчасну виплату цих нарахувань та забезпечить управління більш достовірними даними для прийняття управлінських рішень.

- оформлення первинних документів – ведення Табелю обліку використання робочого часу шляхом фіксування лише відхилень, що забезпечить більш наглядний вигляд первинному документу для контролю за відпрацьованим часом, що дозволить концентрувати увагу при перевірці саме на відхиленнях, заощадить час працівників для більш ретельної перевірки заповнення і усуне автоматичні помилки.

4. Ознайомившись з діяльністю ТОВ «Енергопрофі» встановлено, що облікові й контрольні функції виконує одна й та ж посадова особа, що практично невілює проведення контролю. Для розмежування облікових та контрольних функцій нами було запропоновано ввести посаду внутрішнього аудитора, а також для забезпечення його роботи: затвердити внутрішньослужбовий стандарт з

перевірки розрахунків з оплати праці та методика її проведення; розроблені нами робочі документи для відображення результатів проведеної перевірки.

5. На ТОВ «Енергопрофі» було проведено аналіз ефективності використання трудових ресурсів за запропонованою методикою та встановлено, що: забезпеченість трудовими ресурсами низька та потребує виявлення її причин й усунення них; спостерігається стабільність кадрів на підприємстві, що свідчить про належні умови праці, гідну її оплату та здорову атмосферу у колективі; продуктивність праці знаходиться на дуже високому рівні завдяки скороченню чисельності персоналу та збільшення кількості днів відпрацьованих одним працівником.

Впровадження даних рекомендацій надасть змогу сформувати ефективну обліково-контрольну систему на ТОВ «Енергопрофі».

Список використаних джерел

1. Балан А.А. Внутрішній аудит розрахунків з оплати праці на малому підприємстві. Економіка: реалії часу. 2018. № 1 (35). С. 19-25. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/19.pdf>. (дата звернення: 16.04.2019).
2. Бойко Л.І. Регулювання оплати праці в Україні. Молодий вчений. 2018. № 3 (55). С. 321-327.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир : Рута, 2006. – 832 с.
4. Гамова О.В., Феофанов Л.К., Козачок І.А., Копитіна І.О. Особливості обліку та удосконалення аудиту нарахування заробітної плати в бюджетній установі. Економіка та держава. 2019. №1. С. 104-113. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/20.pdf. (дата звернення: 12.04.2019).
5. Головацька С. І. Облікова політика у контексті соціальних витрат підприємства. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*. Збірник тез доповідей учасників XVII Всеукраїнської наукової конференції (Київ) К.: ДП «Інформ. – аналіт. агентство», 2019. С. 17 - 20.
6. Данків Й.А. Теоретичні концепції заробітної плати (суть, форми та системи оплати в умовах організації виробництва). *Економічні та виробничо-економічні системи в координатах сталого розвитку*: Колективна монографія / за ред. А.О.Касич, М.М. Хоменко. Кременчук: Кременчуцька міська друкарня, 2015. С. 210-219.
7. Економічний аналіз. Навч. посібник. / За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
8. Жминько С.І., Швирьова О.І., Сафонова М.Ф. Внутрішній аудит. Ростов на Дону: Фенікс, 2008. – 316 с.
9. Жогова О. Аудит розрахунків з оплати праці. Незалежний аудитор. URL: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/471?view=material. (дата звернення 13.04.2019).

10. Золотогоров В.Г. Энциклопедический словарь по экономике. Москва: Полымя, 1997. – 571 с.
11. Коваленко О.О., Денисюк А.В., Остапів Д.В. Моделі програмного забезпечення системи обліку та моніторингу результатів діяльності працівників. Вісник Хмельницького національного університету. 2018. № 2. 2018. С. 216-221.
12. Кодекс законів про працю України № 322-VIII від 10.12.1971 р. (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.-rada.gov.ua/laws/show/322-08>. (дата звернення: 02.04.2019).
13. Косяк А.П., Рябих І.В. Обліково-аналітична інформація щодо формування фонду оплати праці у цукровому виробництві. Вісник НТУ «ХПІ». 2018. № 48(1324). С. 3-11.
14. Кучер Г.Я. Гідна заробітна плата – запорука економічного зростання України. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Випуск 26.2. С. 77-85.
15. Левченко О.П. Особливості обліку розрахунків по оплаті праці з персоналом підприємства. URL: <http://lib.tsatu.edu.ua/handle/123456789/4095>. (дата звернення: 02.04.2019).
16. Максименко Н.С., Ложечник С.М., Побережна Н.М. Нормативно-правове регулювання обліку та використання трудових ресурсів. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/40086/1/Maksymenko_Normat_prav_ove_rehuliuiv_2018.pdf. (дата звернення: 15.04.2019).
17. Меліхова Т.О., Петренко А.Е. Удосконалення методики внутрішнього аудиту нарахування заробітної плати. Агросвіт. 2019. № 3. С. 38-47. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/3_2019/7.pdf (дата звернення: 18.04.2019).
18. Меліхова Т.О., Феофанова І.В., Магда Г.В. Удосконалення методики внутрішнього контролю утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці. Економіка та держава. 2019. №1. С. 89-94.
19. Мельник Т.Г. Методологія аудиту розрахунків з працівниками по оплаті праці. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. 2005. №75-76/2005. С. 51-55.
20. Мельник Т.Г. Облік, аналіз та аудит праці і її оплати : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 16 с.

21. Онищенко Д. О. Формування системи оплати праці на підприємстві. *Управління розвитком*. 2011. №11. С. 57-58.
22. Оришич Ю., Юрченко О. Проблеми обліку розрахунків оплати праці на підприємстві. *Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів*. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів (Черкаси, 19 квітня 2018р.). Черкаси: Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. С. 230-233.
23. Очеретько Л.М., Багрій К.О. Удосконалення обліку витрат на оплату праці. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6616>. (дата звернення: 19.04.2019).
24. Очеретько Л.М., Хохлова І.А. Проблеми обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам і шляхи їх вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23/2018. С. 67-71.
25. Паращук О. Податок на доходи фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід. *Актуальні проблеми функціонування господарської системи України*. Матеріали ХХІІІ Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 20-21 травня 2016 р.). Львів: Малий видавничий центр економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, 2016. – С. 121-122.
26. Петухова Т.О., Богданович О.Л., Галенко І.В. Теоретичні основи обліку праці та зарплати в - сучасних умовах. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 61-68.
27. Пилипенко К. А., Кошляк В. Ю. Актуальні питання організації бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам в системі менеджменту аграрних підприємств. *Управління розвитком соціально-економічних систем*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 8-9 листопада 2018 р.). Харків: ХНТУСГ, 2018. С. 218-220.
28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів

- України № 291 від 30.11.99 р.: із змінами та доповненнями від 08.02.2014 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>. (дата звернення: 18.05.2018).
29. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3> (дата звернення: 11.02.2019).
30. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок роботодавця. Постанова КМУ № 440 від 26.06.2015р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 02.01.2019).
31. Причепя І.В., Руда Л.П. Економіка та організація виробництва: Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2017. с.186.
32. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 15.02.2019).
33. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР: зі змінами та доповненнями від 01.01.2019 № 2476-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>. (дата звернення: 15.02.2019).
34. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція №291 від 30.11.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 15.02.2019).
35. Про затвердження інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Держкомстату України від 13.01.2004р. № 5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>. (дата звернення: 12.03.2019).
36. Про захист заробітної плати: Конвенція від 04.08.1961 №993_146: зі змінами і доповненнями від 23.06.1992 № 993_286. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_146. (дата звернення: 10.02.2019).
37. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України № від 26.06.97 р. 400/97-ВР: зі змінами та доповненнями від 01.01.2018 № 2148- VIII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400/97-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 18.02.2019).

38. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI: зі змінами та доповненнями від 01.01.2019 №2476- VIII,2628- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. (дата звернення: 18.02.2019).

39. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 №108/95ВР: зі змінами і доповненнями від 01.01.2017 № 1774-VIII. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 18.02.2019).

40. Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб: Постанова Кабінету міністрів України від 26.02.1993 № 146-93-п: зі змінами і доповненнями від 03.08.2016 № 489-2016-п. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-93-%D0%BF>. (дата звернення: 15.02.2018).

41. Рета М. В., Горб А. Р. Проблемні питання обліку та аналізу розрахунків з оплати праці на підприємствах. *Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017"*. Матеріали 13-ї Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 6-8 грудня 2017 р.). Харків : НТУ "ХПІ", 2017. С. 37-39. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/35195>. (дата звернення: 10.03.2019).

42. Федоренко Н.В. Сучасні шляхи автоматизації обліку праці та її оплати на підприємстві. С. 82-84. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/13862/1/82-84.pdf>. (дата звернення: 14.03.2019).

43. Шевців Л.Ю., Курій І.Я. Дослідження сучасних аспектів обліку і аналізу розрахунків з оплати праці в умовах сталого розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. 2018. 1 (51). С. 281-287.

44. Шот А.П., Ващук О.О. Аналітичний огляд змін законодавства у сфері оплати праці. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 5/2018. С. 41-44.